Број 14. Одеса, 17. јула 1916. год. Год. 1.

СЛОВЕНСКИ ЈУГ

ОРГАН ЈУГОСЛОВЕНА У РУСИЈИ.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ. НОВАЦ И ПИСМА ШАЉУ СЕ НА УПРАВУ «СЛОВЕНСКОГ ЈУГА» У ОДЕСУ, УСПЕНСКАЯ УЛИЦА 45, КВ. 22.

ТЕЛЕФОН 28—65. УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ У ИСТОМ СТАНУ. РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ, НЕПЛАЋЕНА ПИСМА СЕ НЕ ПРИМАЈУ.

ПРИОПЋЕЊА СЕ НЕ ПРИМАЈУ. ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ ЈЕДНОГОДИШЊЕ 6 Р., ПОЛУГОДИШЊЕ 3 Р., А ПОЈЕДИНИ БРОЈЕВИ 10 К.

U NAMA SU GARANCIJE.

Jedna od najvećih nesreća nas Jugoslovena Austro-Ugarske jeste ta, što uvijek, za svaku stvar, podvig ili poduzeće, tražimo garancija, tražimo da nam se bilo na papiru, bilo usmenim načinom potvrde prava, koja imadu proizaći iz stanovitoga poduzetoga čina*). To je već tako ukorijenjeno u nama, da bez toga ni zamisliti ne možemo kakovu akciju. Glavno je, da nam se obeća, garantira, glavno je, da imamo crno na bijelom, a ni brige nas za to, da li će se to u istinu ostvariti, da li će garancija preći u djelo. Garancija je tu, sa kojom možemo izaći pred svijet, pred forum Evrope, kao Talijan sa medvjedom i pokazivati te naše majmunske garancije. Medvjed je tu i garancije su tu, ali niko ne pita je li medvjed sit i da li se garancije ostvaruju. Nismo vjerovali sebi, važnija je za nas garancija od mržnje, koju svaki od nas gaji u srcu protiv izdavatelja tih garancija. I ako u našem narodu postoji poslovica, uzdaj se u se i u svoje kljuse, i ako tu poslovicu znade svako dijete, čim je počelo da govori, nikada se nismo zamislili, nad dubokim smislom ove, ako i malo drastične narodne rečenice. Car daleko, a nebo visoko, govorio je svaki naš čovjek, prigodom nepravde, koja mu se je dogodila i uza sve to tražili smo uvijek pomoći i od visokoga neba i od cara, koji je daleko, a nikada sami od sebe. Poznavajući naše krvopije na austrijskom prijestolu našu duboku ljubav za garancije, izrabljivali su ovu našu zlu stranu, u svoje lopovske svrhe. Baš te garancije, bile su glavnim oslonom austrijskih «apostolskih» careva i njihovih vlada, na temelju tih garancija, isisavalo se i uništavalo naš narod. Dolaskom na austrijski prijestol nove osobe ili na ministarske stolice novih ljudi, davale su se izjave ili garancije u kojima se je priznavalo intaktnim pravom našega naroda, da živi svojim narodnim životom, potvrdjivala se pravednost zahtjeva, sjedinjenja sviju jugoslovenskih zemalja monarhije u jedno zajedničko tijelo, a odmah drugi dan iza izdanja, ili opublikovanja izjava odlučujućih faktora, kršilo se pravo našega naroda, priznato samim tim aktom nekršivim. Naši mudri političari, u zanosu svojih patrijotskih osjećaja, protestovahu na saborima, skupštinama i novinskim člancima protiv povreda «temeljnih naših ustavnih prava, priznatih tim i tim čovjekom, tim i tim aktom, od te i te godine, toga i toga dana.» To je povreda prava, to je kršenje zakletve, vikalo se na sve strane, a dotle nove naredbe prelaze u život i dokazivanjem da je pravo na našoj strani, uvlačile se sve veće i veće povrede, a da nitko nije tome niti pokušao stati na put. Ožigosani zločinci na carskim i ministarskim stolicama čudom su se čudili uzrujanosti, koja je zavladala u strani protiv koje je naredba izdana. Kako možete da se bunite, pitahu ti prevejanci, ta Vaša su prava priznata od te i te godine, reskriptom carskim od toga i toga dana, izjavom ministra u parlamentu, a naši mudraci pokunjiše glave pred mudrom izjavom apostolskih i ministarskih glava.

Zar su sve garancije i izjave ništetne, zar se sve krše? Ne! Garancije i izjave dane ljudima poštenja, časti i karaktera, ljudima i vladarima, kojima nije na čelu udaren žig sramote, te garancije stoje i padaju zajedno sa ljudima, koji ih izdaše. Je li tako sa izjavama i garancijama vladara i odgovornih faktora austro-ugarske monarhije? Nije. Njihove su izjave lažne, kao što su i sami oličotvorena laž, njihove su izjave i garancije nepoštene, kao što im je i obraz nepošten i crn.

Godine 1527. izabraše Hrvati (slobodnom voljom) Ferdinanda Hapsburgovca, na Cetinu, svojim vladarom, taj isti Ferdinand izdaje akt, kojim potvrdjuje sva dosadanja prava kraljevine Hrvatske i garantira čuvanje ustava iste. Četiri mjeseca iza rečenoga izbora, tuže se hrvatski velikaši, da im je pod njegovom vladom daleko gore, nego je prije bilo, da se krše hrvatska prava priznata zavjernicom, i t. d. Kršenjem prava započe prvi Hapsburgovac, kršenje nastaviše svi njegovi naslijednici, a upravo do umjetničke visine u kršenju i gaženju narodnih prava podiže se sadanji Hapsburgovac, Franjo Josip. Prava se krše, ali garancije, zavjernice, izjave čuvaju se još i danas u prašnim arhivima. Osobito onda, kada su se činioci na austrijskom prijestolju nalazili u pogibelji, tražili su zaštite i pomoći u našem narodu triju imena, a za njihovu pomoć dadoše im pisane garancije.

Postoje ove nesretne garancije i danas, kada se stotine hiljada našega naroda silom bajuneta šalje na klaonicu, kada se ponajbolje narodne sile, koje ne mogoše za vremena umaknuti, nalaze se u tamnicama, danas kada mnoge naše narodne ljude izjede crna noć. Hoćemo li i iza ovih užasnih zločina počinjenih na tijelu našega naroda još uvijek vjerovati u garancije? Vrijedi li za nas i sada komad papira više od stotina hiljada života našega naroda? Prekinimo jednom za uvijek sa nesretnim austrijskim garancijama! Novo je nastalo doba, bar za nas, koji se nalazimo izvan one nesretne monarkije, kojima je u dio pala čast, da milošću Gosudara imperatora Rusije od robova postanemo slobodni ljudi, i kojima je time dana mogućnost, da kao vjerni sinovi iskrvavljene domovine priteknemo ovoj u pomoć i da joj zavijemo rane, koje je zadobila od nesretnih (potomaka) Hapsburga. Nastalo je novo doba. Garancija smo mi sami, u nama leži ta garancija, ona je dio našega ja, garancija leži u tome, što mi hoćemo da budemo slobodni, hoćemo da živimo svojim narodnim životom, hoćemo da narod triju imena i triju vjera, dodje u jedne državne granice, hoćemo da nam vlada vladar naše krvi i jezika. Garancija smo mi, jer hoćemo da se borimo za svoju slobodu, a uz naglašavanje odlučujućih faktora u ovom ratu, o nacionalnoj slobodi i samoopredjeljenju naroda nitko nam toga uskratiti neće, pokažemo li se dostojnim te slobode. Garancija naše slobode jest poharana i uništena Srbija, garancija naša jesu smrt i patnje najboljih naših sinova. Uz ovu garanciju, koja je jedina prava i istinska, imade i garancija danih nam po ljudima, koji nikada do sada svoje riječi prekršili nisu. Garancije su nam izjave vladara Rusije i Engleske i predsjednika francuske republike, da iz ovoga rata mora niknuti sloboda slavenskoga naroda Austrije, uništavanoga vjekovima. Garancija nam je izjava srpskoga ministra predsjednika Nikole Pašića u Narodnoj skupštini od 24. novembra 1914., da ovaj rat nije rat obrane teritorija kraljevine Srbije, već rat za oslobodjenje potlačene braće Hrvata, Srba i Slovenaca i da se prije oružja složiti neće, dok i poslijednji Jugosloven ne bude oslobodjen. Garancija nam je izjava našega budućega vladara prestolonasljednika Aleksandra, koja u suštini odgovara burnim odobravanjem Skupštine primljenoj izjavi Nikole Pašića. Garancija nam je rad i izjave našega diplomatskoga predstavnika, Jugoslovenskoga Komiteta u Londonu, čije opravdane želje primiše savezne vlasti kao dio vlastitoga programa. Evo uz nas samih i pisanih i usmenih garancija, ali garancija danih od ljudi, kojima na čelu nije udaren žig zločinstva i prevara. Kada imamo sve što želimo, nema više zapreka, koje bi nam stajale na putu, da stupimo u redove boraca, za ostvarenje naših jugoslovenskih ideala. Zato Jugoslovenska braćo, diljem prostrane Rusije rasijana, javljajte se u redove boraca, a potlačena naša sirotinja žene, starci i djeca sa dubokom će se harnošću sjećati svojih osloboditelja. Priteknimo im u pomoć čim prije, jer je svaki čas skupocjen, mogli bi doći prekasno, mogli bi doći onda, kada bude drugi gospodario našom Adrijom, a tada bi moglo sve biti izgubljeno. Naprijed pod svetu zastavu Jugoslavije!

*) I te garancije tražimo od ljudi, kojima nije ništa sveto, koji nam uvijek davahu garancije, da nas mogu bolje pritisnuti.

J. P. (Омск).

ЈАДРАНСКОМ МОРУ.

Ти, мило наше, насмијано море,
Ти жељо слатка Јужнијех Славена,
Наш драги поздрав из даљине прими
И цјелов жарки — ко од страсних жена.

Како си лијепо и како су чарно,
Мајчици нашој понос си и дика:
Бисерни вијенац и зрцало Ти си —
Прошлости њене исписана слика.

Над главом Твојом олуја и вихор,
И гром и ужас са гњевом крстаре —
Туђин те жедни прогутати хоће,
И дијели Тебе од клисуре старе.

Увијек си било море наше славно —
На Твоме крилу будућност нам цвате —
Камена стража над Твојим је жалом —
Душмани заман за Тобом се јате!

Иван Мештровић.

У данашње бурно вријеме, кад се толико осјећа задах праха, кад се васионе проламају од рике топова и експлозија бомба, кад се потоци, ријеке, језера и мора обојадисаше крвљу људском, требало би у првом реду да се говори и пише о оним људима, који се показаше неустрашивима у провађању својих планова, да униште противника и донесу славу своме народу. Величина и слава војсковођа морала би у сјену бацити све великане мирног доба: велике учењаке, просвјетне и господарске организаторе, пјеснике, књижевнике, умјетнике и др. Према увјерењу, које је опћенито владало у прошлости, а и данашње покољење није му се противило, имао би да застане сваки други рад, који није у вези са ратовањем. У зараћеној држави и зараћеном народу сваки појединац, без обзира на интелигенцију, без обзира на способности за извјесни тјелесни или душевни рад, био би дужан да послужи као војник или радник, који ће допринијети побједи на бојном пољу.

Стари Римљани су казали: Inter arma silent musae, што се потпуно слаже са непромјењеним схватањем о положају учењака, књижевника и умјетника у ратно доба. Није ништа необично, да учитељ и господар у рату замијене своје положаје са ђаком и слугом. На тај се начин врло једноставно догађа, да многи људи, великог угледа и способности у којој било грани људског рода, нестану скоро неопажено са лица земљина, и истом, кад се свршио рат и све се поврати у обични ток живота, опази се њихов нестанак.

Многи ће с правом запитати: па зашто се то све говори у чланку о Мештровићу и зашто се уопће о њему пише, кад он није никакав прослављени војвода?

Најбољи одговор на то питање је успјех Мештровићеве изложбе у Лондону, која му је привукла пажњу цијелога свијета. Триумф његовога умјетничког рада није ослабљен интересовањем јавности за ратне догађаје, шта више баш та пажња и удивљење великих народа над подвизима и јунаштвом малене српске војске учинили су, да су се многи заинтересовали Мештровићевим дјелима и стали их правилно процјењивати.

Јуначка и крвава прошлост нашега народа нашла је свога тумача у слијепцу гуслару — у народним пјесмама и у цијелој нашој књижевности. Наша је књижевност садржавала наш идеализам, њезино је настојање било ослободилачко. Она је равна нашим борбама, јер је у себи скривала мисао будућих борбâ и преокрета, који ће донијети слободу и уједињење. Није се рађала у доколици, него уз пријегор и прогонства, те је својим радом потицала витештво духа и потпиривала ватру наших мисли.

Тешка и мучна садашњост, тако слична нашој прошлости у цјелини, добила је такође свога тумача у Ивану Мештровићу, великом умјетнику — генију нашега народа. Но Мештровићева је умјетност била сретнија од књижевности његових претходника. Он је говорио каменом и могао је више казати, јер је вајарство слободније од цензуре, пошто се не служи ријечима. Полицаји и државни одвјетници аустријски и мађарски, који се нијесу одликовали памећу и културом, него грубошћу и насиљем, нијесу могли видјети кретња његових споменика, нити су разумјели њихових мисли. И тако је Иван Мештровић, представник наше млађане умјетности, био сретнији од представника науке и књижевности и успио је да се вине на крилима генија и да проговори мушку ријеч о славној прошлости свога народа.

Осим тога књижевност је имала и других сметња, да продре на страну, међу остале напредне народе. Њој су потребни превођачи, као тумачи за смисао и разумијевање. Умјетност пак говори међународним језиком, језиком камена, који је једнако разумљив свима образованим народима. За њезино правилно просуђивање главно је мјерило култура и умјетничко схватање. Вриједност и јунаштво нашег народа увијек су били потцјењивани код других, јер га ови нијесу разумијевали. И гле, чуда! Мештровић, дијете Далмације, наведе Европу и сав свијет, да се поклоне његовом генију. Величина наше прошлости и енергија наше расе нађоше у њему својега тумача. Његов Марко, Милош, Срђа Злопоглеђа говоре свему свијету, колико смо страдали и борили се, али му такође говоре, да смо спремни и даље страдати и борити се.

Све оно, што су толики други мислили, Мештровић је слободно и неустрашиво казао. Његов Видовдански Храм, дјело израђено од појединца, бесмртан је и силан као дјела стољећа. Што су наши дједови пјевали пет стотина година о косовској трагедији, он је својим умјетничким способностима овјековјечио у камену и изнио пред очи цијелога свијета. Боли, вапаје, муке, тежње за слободом, вјеру у будућност, правду, славу и величину, — све, што је наша народна пјесма плакала и пјевала, потајну и јасну душу нашега народа, представио је умјетник Видовданског Храма у умјетничким дворанама европских пријестолница.

Овај велики човјек, ниског раста и тихих кретња, родио се у Далмацији, чистој нашој земљи, у коју су упрте очи грабежљивих сусједа. Домовина Гундулића и Качића, пјесника славне прошлости српско-хрватског и словенског народа, родила нам је и овога пјесника народне мисли и душе. Рођен међу Хрватима, његов је дух осјетио јединство југословенско и разумио, да је српска прошлост дио заједничке прошлости, па за предмет свога рада узима из народне пјесије српски косовски догађај, који је највише и најљепше опјеван. И с тога он није само Хрват, само Србин, или само Словенац, него је и једно друго и треће, потпуни је Југословен.

У овом одлучном часу, кад је Европа дужна, да исправи свој гријех прама Србији, Пијемонту свих Југословена, даде нам судбина Мештровића, који најјасније и најотвореније говори, какав бих гријех био, кад се не би ујединио овај народ, који је толико поднио за културу и цивилизацију. Успјех Мештровићев наш је успјех, и зато ми вјерујемо, да је близу наше васкрсење.

Beneški Slovenci.

Za črnožoltimi mejniki živi nad 40.000 naših rojakov v kraljestvu Italiji. Znani so pod imenom «Rezijani» in spadajo politično pod videmsko prefekturo. Kompaktneje so naseljeni v Karniji in okrog Vidma (Udine). Deloma gorati kraji, deloma zelo omejena posest zemlje, so vzroki, ki silijo beneške Slovence služiti si vsakdanji kruh na drug način. Srečavamo jih v vsaki primorski vasi in tudi po Kranjskem s težkim bremenom na hrbtu. Prodajajo male reči, potrebne v hiši, ter popravljajo kuhinjsko posodo. Gospodarsko jih vlada popolnoma zanemarja, njih vasi so brez vsakih cest, o drugih prometnih zvezah ni govora. Vendar pa njih gospodarsko stanje ni tako slabo: Zaradi svoje pridnosti in zmernosti ima vsak posestnik vedno vse doma, kar mu je neobhodno potrebno in tudi prihranjeno kako liro.

Žalostneje je v kulturnem oziru. Ljudstvo je do skrajnosti zanemarjeno: ne samo, da slovenskih šol sploh ni, marveč tudi zelo malo italijanskih, dokaz temu poslanec Morpurgo, ki je pred meseci očital vladi, da ne skrbi po zakonih za beneške Slovence in zahteval zanje novih, seveda italijanskih šol. Slovenskega jezika nikjer ne priznavajo, še manj spoštujejo. V vseh javnih uradih si mora ubogi seljak pomagati z italijanščino, katero le za silo razumi. Edino v cerkvi se je še ohranil naš jezik; duhovnik, sicer samo na večje praznike, sme pridigovati slovensko. No še to se je v zadnjem času skušalo zamenjati z italijanskim jezikom.

Kljub vsemu potujčevanju od strani oficijalne in neoficijalne Italije, ohranilo se nam je na prijaznih gričih Rezije še 40.000 krepkega našega ljudstva. Zahvaliti se imamo v prvi vrsti ljudstvu samemu: malokje spoštujejo Slovenci stare navade in običaje tako, kot Rezijani. Od svojih prednikov so si ohranili jezik, sveto držijo običaj jemati v zakon le domačine, z Italijani ne sklepajo zakonov.

Ne malo je storila za beneško slovenstvo duhovščima; so to večinoma Slovenci, doma na Goriškem. Hodijo od hiše do hiše, ter učijo deco čitati slovensko besedo. Znano je ime Zamejski, pseudonim župnika-pesnika, ki je izdal knjižico pesmic v rezijanskem narečju.

Tudi Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani si je prizadevala pomagati beneškim Slovencem. Vse njeno delo pa je bilo omejeno na skrivno pošiljanje starih molitvenikov.

Slovenija ni nikdar pozabila veje, segojoče na sosedov vrt. Prof. Simon Rutarče — se prav spominjam, sam beneški Slovenec — je izdal obširno knjigo «Rezija in Rezijani», akademično ferijalno društvo «Prosveta» v Ljubljani je razstavilo o priliki svoje Narodnoobrambne razstave natančnejšo geografično karto beneških Slovencev; najboljši poznavalec beneške Slovenije v novejšem času je bil učitelj Orel na Goriškem, ki je napisal o njih več raz-

Podlistek.

GABRIJELA.

(Posvečeno sestram-usmiljenkam Ruskega Rudečega Križa).

(Konec.)

„Je-li mogoče umreti sedaj, ko se bije svoboda z okovi? Je-li mogoče umreti sedaj, ko vstajajo mrliči?“

Voz je letel kakor na perutih. Tako se je vozil Gogolj v svojih „Mrtvih dušah“, v trojki brzokrili.

Zasanjal sem.

„Kam letiš trojka?... V mojo domovino leti, tja med dragi narod slovenski...

Trojka hiti, hiti....

„Kaj je to?“

Široko se odpirajo moje oči in gledajo, gledajo.

Gore lepe in zelene, meni tako poznane. Glej solnce jih obseva in stari Triglav blesti.... Kako so mi znane te vasi, široka polja, solnčni vinogradi....

Čuj te glasove! Te pesmi! Polne sile, polne čustev, polne prekrasne melodije. Naše, slovenske so.

In zaplakal sem v sanjah.

Kam si me pripeljala trojka brzokrila? Domov? Na Slovensko? Kaj si videla moje hrepenenje, mogočno in silno? Glej, tam je rodna vas. Tam hiša očetova. Mati stoji na pragu. Oj, trojka krilata, hvala ti.

Bila je noč, ko sem se prebudil.

Zvezde so gledale skozi nezastrto okno. Električna luč je bila ovita s zelenkasto, gosto kopreno.

Kje sem?

Osupnjen sem gledal dolge vrste postelj.

Nad menoj se je sklanjal obraz, krasen in mil, kakor ustvarjen iz belih lilij, obdan s kostanjevimi lasi, in modre oči, velike in jasne so me pozdravljale.

„Spi, spi!“

„Kje sem?“

V bolnici. Nocoj so te pripeljali vsega onemoglega.

Pod vtisom šepetajočih besed, ki so se mi zdele, kakor da jih šepeše mati, sem zaprl oči.

Dolgočasno so mi tekli dnevi v bolnici. Priklenjen na posteljo in na sobo, v kateri so se vrstile postelja druga za drugo v dolgi vrsti, na katerih so ležali ranjenci, stokali in vzdihovali, ozdravljali in umirali, mi je postajalo tesno in lotevala se me je silna potrtost.

Med temi ozdravljajočimi in umirajočimi so hodile bele postave, kakor angeli, tiho, neslišno, dan in noč, lečile, stregle in tolažile. Vsak njihov korak je bil žrtva, prinešena na oltar usmijjenja. Bile so sužnji vzdihujočih. Prijazno so se smehljale, govorile tolažilno, slehern njihov smehljaj je bil kakor lek, beseda, kakor zdravilo, zapisano od roke zdravnika.

Rana v prsih se je celila naglo. Ali notranje krvavenje je zapustilo svoje posledice. Smrt je prihajala do mojega vzglavja, polagala roko na prsi, na pljuča, s krvjo zalita in jim ustavljala dih. Njene otle oči so se potapljale v mojih z nasmeškom, kakor bi mi klicale:

„Ne utečeš! Kaj bi se branil? Ne utečeš!“

Moja usta so se zgibala v strahu in srce je klicalo:

„Sestra Gabrijela!“

Prihitela je, kakor da je priplavala ne perutih. Smrt je odstopila srdita, vendar pa se obrnila na pragu in zaklicala.

„Ne utečeš!“

Sestra Gabrijela je zamahnila z roko, kakor da jo vidi stati na pragu in se nasmehnila:

„Živel bodeš!“

Mojega tovariša so odnesli, iz sobe na pokopališče. Pripeljali so drugega tovariša. I njega so odnesli. Jaz pa sem ozdravljal.

„Tudi ti ne utečeš.“

Ali sestra Gabrijela je govorila: živel bodeš.

Njen glas je oglušal porogljive, preteče besede smrti. Še je prihajala smrt, ustavljala pa se je samo še na pragu in s začudenjem govorila:

„Da mi res ubežiš?!“

Minila je nevarnost.

Od tiste dobe smrt ni več gledala na mojo posteljo.

Hodila je po sobi k temu, k onemu, mojo posteljo pa je vedno prezrla.

Sestra Gabrijela se je smehljala. Njena roka je božala moje lase in moje čelo.

„Kako ti je!“

„Dobro, sestrica.“

V teh besedah je bila hvaležnost in iskrenost.

Neko popoldne je prisedla sestra k moji postelji:

„Povejte mi, kje je vaš dom?“

Govoril sem ji o naši domovini, o naših gorah, o jezerih, kakor zrcalo čistih, o gričih z vinskimi trtami posejanih. Govoril sem ji o slovenskem narodu, o našem jeziku, o naših vaseh in belih cerkvicah.

Sestra Gabrijela je s zanimanjem poslušala.

„Prvič slišim o tem narodu“, je rekla s tihim glasom.

Po mojem licu je zbežal nasmeh.

„Kdo nas pozna? Kdo se je brigal za nas, akorovno zelen, svež listič na drevesu Slovanstva. Slovenci poznamo vas, list mora poznati drevo. Ali mora drevo poznati list?

„Ali sedaj je drevo spoznalo list“ se je nasmehnila Gabrijela.

Sestra Gabrijela je prihajala k meni vsaki dan. Negovala me je kot bolnega brata. Obema je bilo, kot da se poznava že dolgo, kakor da sva brat in sestra iz jedne hiše.

Bila je zadnja noč v bolnici. Dalje v Rusijo so nas odpravljali. Polmračno je bilo v sobi. Enakomerno so dihali speči. Vse je bilo mirno, le tu in tam je kdo zadihal naglo, težko, kakor da sanja hud sen.

Vrata sobe so se odprla in vstopila je bela prikazen. Približala se je moji postelji. Dolgo je stala pri meni in njene oči so objemale moj obraz.

„Z Bogom, ohranila sem te tvojemu narodu!“

Slišal sem te besede, izrečene v njeni duši. Prikazen je odplula in vrata so se zaprla.

— Prebudil me je glas straže, določene za potovanje.

Hvala ti iskrena, sestra Gabrijela!

I. V.

prav v koledarjih družbe sv. C. in M. in v knjigah Slov. M.

Ko so koncem aprila 1915 pretresavali vprašanje pogojev nastopa Italije proti centralnim državam, je Italija stavila pogoj, da se ji pri mirovni konferenci prizna Primorsko z delom Kranjske in lepši del Dalmacije z otoki, in so nekateri pošteni diplomati opozorili Italijo, da živi na teritoriju, ki ga ona zahteva zase, ogromna večina slovanskega ljudstva, so zviti Italijani obljubovali, da dajo tem Slovanom obširne pravice v jezikovnem in političnem oziru. Da dokažejo svojo tolerantnost, navajali so Italijani italijanske šole med Albanci, ustanovljene od italijanske vlade. Zakaj so Italijani ravno proti Albancem tako prijazni, mi zelo dobro vemo, toda vemo tudi to, kako tolerantni so bili nasproti našemu ljudstvu, katerega je številno več v Italiji, kot Albancev.

Italijanski časopisi so prinašali tendencijozno napisane bajke o prostovoljskih slovenskih legijah, ki hrabro branijo Italijo proti Avstriji. Da beneški Slovenci nimajo posebnih razlogov boriti se za Italijo, je razvidno iz tega, kar smo povedali v začetku članka. Žalibog je šlo tudi rusko časopisje na limanice italijanske prekanjenosti.

Kakor smo uverjeni, da bo končna zmaga na strani zaveznikov, na strani pravice in civilizacije, tako smo tudi prepričani, da se bo mir sklepal na stališču narodnosti, ter da ne bodo jemali vpoštev raznih umetnih, strategičnih in drugih dvomljivih ozirov, katere Italija tako rada naglaša, zahtevajoč zase naše lepe kraje,

Ves pravični slovanski svet mora priznati, da je največja krivica, zahtevati od avstrijskih Slovencev, da se žrtvujejo Italiji, kot plačilo, da je vstopila v svetovno vojno na strani naših močnejših bratov. Iskreno delovanje mora stremiti za tem, da ostane današnja slovenska celota nedeljena in da se združi ž njo tudi še vedno zelena beneška vejica.

V tem obsegu naj zavlada slovenskemu rodu žezlo kralja Petra I. Karažorževiča, le z združenjem nas vseh se bodo uresničile sanje naše in naših velikih duhov Vodnika, Strossmajerja in Dositija Obradovića.

Видовдан у Енглеској.

Српски пријатељи предузели су да се у Енглеској прослави Видовдан, као српски дан, и да на тај начин омиле српски народ у ширим слојевима енглеског народа. У комитету су саме одличне личности. Приређивачи објавили су две мале брошуре, којима је задаћа, да упознају Енглезе са српском историјом, српским патњама и жељама за ново ослобођење у проширеној и уједињеној држави Срба, Хрвата и Словенаца. Познати и стари српски пријатељ г. Seton Watson описао је у неколико речи лепу српску прошлост и болну садашњост, и дужност енглеског народа да пружи помоћ у стварању нове, лепше будућности. Наслов те брошуре је: «Рат Србије за ослобођење» (Serbia's War of Liberation). Чланак «Дужност Велике Британије», писац завршава овако: «Пре свега јединство! То је узвик против старе лозинке: «Divide et Impera». Да је Аустрија била готова да изврши то уједињење за себе (као што су то неки бечки политичари желели) сви Југословени монархије били би одушевљени аустрофили, и тако измирење брзо би претворило аустро-српске односе у најбоље. Да се Мађарска хтела да одрекне својих олигархијских традиција и расне владавине, и да се ставила на чело слободне федерације раса, они би сигурно били мађарофили. Али требало је радити. Док је Аустрија теоријски расправљала о уједињењу, и Угарска отворено рђаво владала, Србија је предузела водство расе са својим победоносним истеривањем Турака из Македоније. Сами догађаји су тако јасно доказали, да је Аустрија била и сувише тешка за задатак који ју је чекао, да је Угарска била непоправљиво непријатељска и одлучна да уништи најлепше жеље свога партнера, и да је историја Србији одредила улогу Пијемонта Југославије. Данас није Србија само заузета одбраном своје независности, она води и ослободилачки рат и њена ће победа скинути са мапе Европе једно стално средиште опасности. Дужност је Британије помоћи јој да оствари свој план уједињења».

Друга брошура «Serbia and Kossovo» (Србија и Косово) од г. Др. С. Ђорђевића доноси кратку историју Србије и означује улогу коју је косовска несрећа играла у нашој прошлости.

Glasovi iz hrvatskog sabora.

Došle su nam vijesti iz Hrvatske, pa možemo našim čitaocima iznijeti neke interesantne izjave u hrvatskom saboru, koje osvjetljuju tamošnji položaj i donekle se odnose na rješavanje jugoslovenskog pitanja. Nezadovoljstvo i nepovjerenje u pravedno riješenje toga pitanja od vlastodržaca iz Beča i Pešte pokazuje se već i kod onih elemenata, koji su mislili, da je Austro-Ugarska pozvana i jedina kadra, da ga provede. Iz tih izjava može se medju recima pročitati, da su i oni ljudi, koji su se svojom snishodljivošću i lojalnošću dosta kompromitovali pred narodom i zavjetnom narodnom idejom, uvidjeli neizbježnu propast hapsburške monarhije, pa se žele ispričati za dosadanji rad. Ovo se naročito može reći za Stjepana Radića, vodju seljačke stranke, koji je u početku rata skupa sa frankovcima denuncirao sve srpske i hrvatske poštene i patriotske ljude.

Sa jednom se izjavom ne može oprati zamrljana prošlost i zato donosimo ove izjave kao obični novinarski izvještaj, koji nam prikazuje položaj u Hrvatskoj. Denuncirani i progonjeni sa svih strana članovi hrvatsko-srpske koalicije, moraju da ćute, a ovi, u čiju se lojalnost nije posumnjalo, smiju još štošta da kažu, zbog čega bi prvi bezuvjetno nastradali.

Na sjednici og 17. juna govorio je Stjepan Radić. On u svom govoru ima tri polazne tačke:

Prva je ona, koja je došla do izražaja i u saborskoj izjavi od 14. juna 1915., zahtjev za oživotvorenjem nacionalnih aspiracija. Druga polazna tačka je osnovno načelo probudjenog nacionalizma, a to je slovenski naciolizam. Treća polazna tačka je hrišćanski socijalizam, hrišćanska harmonija medju narodima. O nastavi veli, da je lošija nego prije. Sve bi Khuenu oprostio, ali zbog nastave ne može. Kritikuje nastavu za Cuvaja, koji je mislio, da je žandar, a ne ban. Nedostatak naše nastave je u tom, što se ne uči ni jedan svjetski jezik. Naša inteligencija trebala bi da uči ruski, jer to je svjetski jezik. Na ovakav način se narodi medjusobno sporazumijevaju i jača se kultura, a da pri tom nacionalizam ne trpi nikakve štete. Dokaz su nam za to Rusi, pa se ugledajmo na njih. Slovenska narodna duša, to je veliki problem čovječanstva, nova orijentacija čovječanstva. Ako i mi hoćemo da učestvujemo u toj kulturi, moramo da reformišemo škole. Zatim govori o pravosudju i privredi, pa onda prelazi na opštu politiku, i veli: on se ovoga puta neće zadovoljiti s površnim osvjetljenjem režima, nego naglašuje, da je seljačka stranka, koja stoji na stanovištu potpunog nacionalnog jedinstva Hrvata, Slovenaca i Srba, odlučno protiv nagodbenjačkog sistema, jer je taj sistem protiv nacijonalnog jedinstva. On je već prije to banu često razlagao. Ban se tome stanovištu protivio, jer tvrdi, da Hrvati i Srbi nisu jedan narod.

Za ostvarenje ovog jedinstva nužno je odstranjenje nagodbe. I iz socijalnih razloga treba nagodbu srušiti, jer na strani Ugarske su aristokracija i Jevreji, a na našoj strani literati i seljaštvo. Ako se složimo u tom, da raskinemo, pravo će biti na našoj strani, jer je uz nas kultura. Mi smo svjesni Evropejci i svjesni Sloveni, a moramo današnju ugarsku vladu rušiti, jer ona ne priznaje istoriske istine. Madjari su malen narod, mnogo manji od nas, jer smo mi dio Jugoslovena. Mi smo sa Zapadom tijesno vezani, a s Rusima nas veže osjećaj rase i zato smo dorasli budućnosti.

Na sjednici od 20. juna rekao je poznati frankovac pop Stipe Vučetić, da je austro-ugarski dualizam kriv nesrećnim prilikama u monarkiji i šta više, da je on kriv za rat. Na koncu svoga govora naglasio je, da se sadanji odnosi u monarhiji ne mogu održati i da monarhiju treba preustrojiti.

Na istoj sjednici uzeo je riječ Stjepan Zagorac (sada izvan stranaka) i govorio je o jugoslovenskom pitanju, koje će ovaj rat morati bezuslovno riješiti: Zar ne bi bilo najprirodnije, kad bi državnici monarhije to pitanje sami svojom pobudom riješili. Protivljenje Hrvata protiv Madjara nije prestalo i biće sve jače i žešće. To bi trebali Madjari da znaju. Mi možemo zavidjeti Finskoj na njezinoj autonomiji.

БОРБА ЈУГОСЛОВЕНА ЗА УЈЕДИЊЕЊЕ.

Кратак историјски преглед.

(Наставак.)

XIX-ти век обележен је крвавим догађајима за ослобођење и уједињење Јужних Словена. Срби први поведоше борбу за ослобођење, и после крвавих жртава устанак је био крунисан успехом; пролазећи кроз разне фазе Срби су успели да дођу до своје државне самосталности. У истом времену оснива се још једна југословенска држава, Илирија. Наполен I. основа 1807. Илирску државу, у чији састав уђе: Далмација, део Хрватске, Крањска, Корушка и Истрија. Назив Илирија употребљен је због старих Илира, које су неки сматрали као претке Југословена. Илирска држава била је кратког века од 1807—1814. г., али је њена улога велика, јер она нам прва преставља уједињење Хрвате, Словенце и Србе. После вековних борби народ је био слободан у употреби народног језика како у школи, тако и у политичком животу. Илирска држава оставила је дубоког трага у целом XIX-ом веку, и успомена на њу, служила је као моћни подстрекач у свима борбама, нарочито у Словеначкој. Борбе су вођене једновремено и на политичком и на културном пољу, и тако су испреплетане, да их је немогуће засебно расматрати. Ми ћемо навести најглавније моменте из те велике народне драме, који ће нам дати тачну преставку, какву је велику улогу имала и сама успомена на «Илирску државу».

Мало час је речено, да се у Словеначкој нарочито манифестовао покрет за јединство. Песник народни Валентин Водник под утицајем Илирства јавља се као шампијон југословенске идеје. Станко Враз пише песме на српском језику. Матија Мајар издаје у Крањској југословенску граматику. У 1860. год. словеначки политичари Ловро Томан, Лука Светец и Разлог траже уједињење свију Југословена; то исто тражи Иван Подгорник 1890. год.

У Истри, Хрвати и Словенци у борби против Талијана образују само једну партију. Под утицајем словачких писаца П. Шафарика и Колара, пример Илирије изазва око 1830. год. славни «Илирски покрет» са Гајом на челу и Загребом као центром идеја. Гај је усвојио у књижевности правопис српског реформатора Караџића; он је хтео спровести и ћирилицу, али ми влада није дозволила. Покрет је био добио великог полета и носио је политичко обележје, али га влада угуши силом.

У 1848. г. Срби и Хрвати побунише се против Мађара. Команданта војске Јелачића уводи у функцију бана српски патријарх Рајачић. Владика и песник црногорски Његош поздрави чин, а Србија посла своје трупе под водством Стевана Книћанина. Али као што је услед европских комбинација пропала Илирија, исто тако пропада и овај покрет. Настаде деспотски режим са девизом, да уништи српско-хрватски споразум. Ипак 1861. г. хрватски сабор призна званично југословенски језик и утврди равноправност између ћирилице и латинице. Владика Штросмајер и славни Рачки основаше Југословенску Академију и Универзитет у Загребу, али влада забрани, да се Универзитет назове југословенски. Владика Штросмајер, кнез Никола и кнез Михаило били су у сталним релацијама и радили на народном јединству. Хрватски политичар Кватерник радио је од 1850. год. на ослобођењу Хрватске и тражио је, да Наполеон III. доврши рад Наполеона I. У 1871. г. Кватерник погибе у буни, коју беше организовао, Устанак Кривошија у Далмацији и борба Срба у Угарској под Светозарем Милетићем носи такође карактер ослобођења. У 1875. год. прво у Херцеговини, па затим у Босни букну устанак против Турака. Србија и Црна Гора послаше помоћ. Али Европа преко Берлинског Конгреса 1878. год. реши да се српска војска повуче са Косова, а Аустро-Угарска да окупира Босну и Херцеговину. У 1882. год. изби побуна у Босни, али је власти крвавим мерама угушише. То беше последњи покушај ослобођења испод Аустрије, од тада наступа власт потпуног апсолутизма, а Срби и Хрвати нађоше се први пут политички раздељени.

Под утицајима тих сталних побуна и покрета, који су носили карактер ослобођења од Аустро-Угарске, Монархија је била принуђена да предузме енергичне мере, које су погађале свакога, ко би покушао да проповеда и ради на ослобођењу. Такав систем траје четврт века и одликовао се: 1. онемогућавањем демократских покрета применом апсолутизма и бирократизма; 2. уништавањем сваког покрета за народно јединство, делећи словенске покрајине на 10 административних провинција, и нарочито, спречавајући додир са српским независним државама.

Али и југословенска генерација не малакса под таквим притиском, већ поведе огорчену борбу са следећим програмом: 1. да се збаци апсолутизам; 2. да обнови идеју јединства стапањем српских и хрватских партија у једну. Први део програма као главнији требало је што пре извршити. Демократизам победи и обори у Хрватској двадесето-годишњи режим Куена Хедервари, у Босни Калајев, а 1905. год. Далмација се ослободи барона Хандела.

Други део програма, уједињење српско-хрватских партија било је тешко извршити. Двадесет петогодишњи реакционарни систем беше разјединио народ, те зато беше потребно припремити га. У Србији и Црној Гори побољшаше се војничке и економске прилике. У Босни, млада генерација поставља основ културном и економском напретку, и оснива друштва «Посвету», «Напредак» и «Гајрет». У Хрватској млади људи посветише се напретку народа, спроводећи идеје социјалног и културног прогреса. Српско-хрватски споразум оживе, а кидање са Бечом постаде основ сваке народне политике (Резолуција у Ријеци и Задру 1905. год.) Српско-хрватска коалиција, добив већину у Хрватској и Далмацији преузе управу земље. Као последица свега споразума јавља се «Народна Мисао» 1898. год. у Загребу, и «Словенски Југ» 1903. год. у Београду, и «Југ» 1903. год. у Бечу. Књижевници, журналисти, научници и уметници енергично поведоше пропаганду за уједињењем Југословена. Академије у Загребу и Београду и словеначки научници решише се да издаду Југословенску Енциклопедију. Књижевна удружења «Матица Словеначка», Матица Хрватска» и «Српска Књижевна Задруга» публиковала су своја издања по узајамном Споразуму. Уметници су приређивали заједничке изложбе у Загребу, Београду, Љубљани, Софији, Бечу, Риму и Паризу и беху носиоци великих догађаја, који се јављаху на хоризонту.

Али овај период носи карактер подземне борбе између Југословена и Аустрије, што наговештаваше велики политички конфликт. Монаркија није могла равнодушно посматрати како идеја о јединству Југословена добија све више и више присталица. С пролећа 1908. год. она оптужи 53 Србина из Хрватске за велеиздају и поведе страховиту парницу. Циљ парнице огледао се врло јасно у почетним речима оптужбе: «Срби су највећи непријатељи Хрвата»... Да би пресекла сваку идеју о југословенској солидарности, она анектова исте године, с је-

сени Босну и Херцеговину. Али овога пута пиљ је био промашен. И ако анексија престављаше велико изненађење за Југословене, они не само не устукнуше, него под утицајем тог акта добише још више полета и енергије. И ако је Аустро-Угарска гледала да изазове рат и уништи Србију, ипак Србија, по наговору својих великих пријатеља и савезника, који су и сами били неспремни за велики европски рат, призна анексију, отворено манифестујући своје нерасположење против Аустро-Угарске, која, видећи како јој се измакло уништење Србије, предузе друге мере. Пошто се успротивила српско-бугарској царинској унији и уништила је, она објави Србији економски рат, да на тај начин постигне економски оно, што није могла политички.

(Свршиће се.)

Недељни преглед.

Ратište.

U ovoj posljednoj nedjelji nije bilo većih operacija ni na kakomu dijelu europejskoga fronta. Jedino na pritocima Stripe u pravcu na Brodi nastupanje generala Saharova uspješno se nastavlja, bacajući razbijene Austro-Germance sve više na zapad i približujući se na taj način Brodima. Operacija započeta na tom samom kratkom dijelu fronta donijela je Rusima od 7. jula okolo 32 hiljade ljudi u zarobljenima, ne računajući ostale gubitke u mrtvima i ranjenima, koji u svakom slučaju iznašaju dva put toliki broj, te je Austro-Germanaca izbijeno iz stroja oko 95 hiljada ljudi, što znači okolo 2 korpusa.

Okolo Baranovića, važnog željezničkog uzla, vodi se boj već od mjesec dana, koji danomice nosi Rusima sve više uspjeha, koli na dobivenom prostoru, toli na zarobljenim Austro-Germancima. U svakom slučaju inicijativa uvijek ostaje u rukama Rusa, tako da su Nijemci prisiljeni na stratešku i taktičku obranu i u savezu s njome štetne posljedice.

Važno je još napomenuti odrešito nastupanje generala Kuropatkina u riškom rajonu, koje je poslije silnog artiljerijskog ognja, koji je sa zemljom sravnio dugo spremane betonske utvrde, donijelo Rusima velikog uspjeha, biva osvojenje svih triju linija germanskih okopa, uslijed čega je nijemački front probijen. Tu se nastavlja krvoprolitna borba, koja se razvija u korist Rusa, koji poznati radi svoje hrabrosti i samoprijegora uzimlju jedne šančeve za drugima, došavši do uvjerenja, da se i Germanci dadu jednako pobijediti kao i Austrijanci.

Moral i kvalitet ruskih vojnika je svakim danom bolji, dočim se kod Nijemaca rapidno smanjuje od dana u dan njihova dosadašnja žilavost i junačko držanje. Shvatljiva je iznemoglost Nijemaca u savezu sa pomanjkanjem hrane i drugih konforta s jedne strane, a s druge uvjerenje u konačnu njihovu pobjedu svakim danom postaje nevjerojatnije, te djeluje na njihov moral potištavajući.

Na lijevom krilu ruske vojske general Lečicki nastavlja uspješno nastupanje, te se približje pragu Ugarske sa dviju strane, prijeteći ozbiljno novim pohodom u Marmaroš-Sigetski Komitat.

U koliko nije bilo većih operacija na europskom-ruskom frontu, za to imamo da zabilježimo pobjedonosno nastupanje hrabre vojske Nikolaja Nikolajevića na malo-azijskom frontu.

Neočekivanim za Tursku preuzećem ruske ofenzive na sjevernom i srednjem dijelu armenskog fronta, zadan je možda poslijedni udarac u glavu Otomanskom Carstvu. General Judenić vještim manevrisanjem uspje kroz kratko vrijeme da zauzme Bajburt i Mamahatum, dva važna punkta turske Armenije, koji su služili bazom sa snabdijevanje operirajućim istočno od njih turskim trupama. Poslije toga general Judenić nije ostao na pol puta, nego je brzim i odrešitim progonjenjem razbijenih Turaka došao do najvažnijeg punkta Armenije, do grada Erzindžana, te zauzećem istog očistio i oslobodio čitavu Armeniju od Turaka.

Na francusko-engleskom frontu pokušali su Nijemci protu-ofenzivu, da bi uzeli natrag izgubljene pred par dana položaje. Poslijednje njihove raspoložive rezerve bačene u vrtlog smrti, uzaludne su, jer su Englezi i Francuzi na svim linijama odbacili velikim gubicima nastupajuće Nijemce, dokazujući im, da je prošlo vrijeme, kad su mogli uzimati ono, što im se svidjalo, imajući inicijativu u rukama.

Poslije sedamnaestog kronprincovog juriša na Verden, koji mu je uz teške i krvave žrtve donio bio mali prolazni uspjeh uzećem Flerija i baterije Danlu, nije bio u stanju da ponovno preuzme kakovo veće djelo proti Verdena.

Francuzi protinapadajima uzeše natrag Fleri a sada vode borbu okolo baterije Danlu, zarobivši u njenom rajonu okolo 250 neranjenih Nijemaca, što dokazuje visinu morala u francuskim trupama i postepeno prelaženje inicijative u njihove ruke.

Politika.

Iza predaje note-ultimatuma Grčkoj, koja je uvjete note tako spremno prihvatila, u grčkoj se politici koješta promijenilo u korist Trojnog Sporazuma. Prije svega na predsjedničku je stolicu sjeo Zaimis, koji, i ako na dnu svoje duše nije možda pristaša Trojnog Sporazuma, ipak se osobito u ovo poslijednje vrijeme takovim pokazuje. Ima ih doduše, koji drže da je to samo njegov izborni manevar. Bilo kako mu drago, prema izvještajima same venizelističke štampe, stvari kreću na bolje, te izgleda da će izbori, za koje je dana mogućnost u vremenu, da se za nju dobro priprave, ispasti potpunom pobjedom Venizelosa.

Prodiranje pobjedonosnih ruskih armija prema Transilvaniji uskolebalo je i Rumunjsku. Mitingi, koji se svaki dan održavaju dokazuju da je rumunjsko javno mnijenje došlo do uvjerenja, na čijoj će strani biti pobjeda, te vidi da je došao momenat kad može da se kaže: „Sada ili nikada!“ Miting, koji je zakazalo univerzitetsko djačtvo za 17 o. m., te na koji poziva sve učitelje i profesore, da prikažu svijetu u odlučnom momentu, na kojoj su strani simpatije i interesi Rumunjske, mogao bi da sudbonosno djeluje na tok stvari, te da uskori svršetak tog strašnog rata. Izgleda naime da i sama oficijalna Rumunjska naginje na stranu Trojnog Sporazuma, o čemu mnogo govori dvosatna konferencija, koju je imao londonski rumunjski poslanik sa Eduardom Grejem.

Približavanje ruske lavine madjarskoj granici, te prekoračenje iste ruskim trupama na nekojim mjestima, trglo je Madjare iz njihovog mira.

Formiranjem nove stranke nezavisnosti, kojoj je stao na čelu Just i grof Karolji, znači preokret u politici Madjara. Jer, dok je dosada u madjarskim strankama provejavao germanofilizam i pjevalo se o turanskom bratsvu sa Bugarima, počela je nova stranka da naglašuje posebne madjarske interese i da zahtjeva daleko veću nezavisnost od Austrije nego je to dosada činila. Madjari naglašuju doduše i cjelokupnost madjarske teritorije, pod kojim oni razumijevaju i Bačku i Banat, Hrvatsku i Rijeku, te rusinske i slovačke predjele Ugarske; no oni će i u tom pogledu umekšati svoje zahtjeve, kad hrabri vojnici Nikolaja II. opet zavire u madjarsku ravninu.

Kako je očito politički se položaj mijenja uporedo sa strateškim u korist saveznika. Kao što nije više daleko, kako je bilo, uništenje germanskog imperijalizma, tako nije daleko ni naše najveće djelo naše oslobodjenje i ujedinjenje.

Вијести из домовине.

Koncentracija slovenskega narodnega programa. «Edinost« od 14. V. Zavedamo se, da pride kmalu čas, ko bo treba zasigurati skupne narodne koristi, še bolj pa smo prepričani, da moremo le s skupnim narodnim prizadevanjem zagotoviti našemu narodu boljšo bodočnost. To so razlogi, radi katerih pozdravljamo novo gibanje med slovenskimi strankami: da si je misel skupnega programa in dela priborila pot v naše politične kroge.

»Sl. Narod.» Uvidevamo veliko važnost in prožeti smo s prepričanjem, da je združenje slovenskih strank na polju narodnega programa in dela absolutno potrebno. In necessariis fiat unitas! Naša stranka je na vse pripravljena, inicijativa pa naj izide iz one stranke, katera je najmočnejša.

«Mariborska straža» 11. V. Čitamo glasove, ki izražajo željo, da se vse slovenske stranke združijo, sestavi skupni narodni program in isti skupno zastopa v javnosti. V naši stranki (klerikalni) ni v tem oziru zaprek in so že storjeni inicijativni koraki.

Domovina se opremlja na skupno delo; še bolj pa je potrebno, da se zedinimo mi izven domovine. Složno v jugoslovansko osvobodilno vojsko, katera edina bo prinesla svobodo Slovencem!

Интернирани Срби из Срема. У седници од 21. јуна интерпелисао је у хрватском сабору народни посланик Стјепан Загорац (изван странака), да се пусте кућама интернирани евакуисани из Срема. «Нека се испита, има ли разлога, зашто се сада против тих људи поступа разним мерама, премда су оштећени у иметку и животу. Након две године мука и патња, они још не знају, зашто их прогањају. Може ли се то дозволити у једној културној држави? Наша је дужност, да испитамо за поступак против тих људи нашега народа другога имена. Затим наводи поједине примере, особито за евакуације Сремских Карловаца, где су њихове куће биле управо похаране. Неки су чиновници злоупотребљавали свој положај, били подмићивани, изазивали мирне грађане, и т. д. Многи су интернирани, а не знају за што: траже разлоге за то али власти их неће ни да чују». — Тек је навео неке маркантне примере, а о другим не ће ни да говори, као на пр. да су многи били стрељани, а суд их је после смрти прогласио за невине. Некима је дозвољено да се врате кући, али их власти не ће да пусте. Моли, да се сместа предузме истрага.

Madjari protiv narodnosti i Hrvatske. «Pesti Hirlap», 18. VI. na uvodnom mjestu protestuje protiv novog zakonskog predloga madjarskog ministra prosvjete Jankovića o reformi srednjoškolske nastave, jer se tim predlogom uvode ponovo nemadjarski jezici, fakultativno, na mjesto grčkog, u višim razredima, s obrazloženjem, da je zbog bolje administracije u nemadjarskim krajevima potrebno da činovnici razumiju jezik naroda. «Pesti Hirlap» smatra da je to povreda madjarske državne ideje, jer ta se potreba, «prisvajenje 300 reči, da podmiriti dvomjesečnim kursevima činovnika»... «Oni koji su se praktično bavili pomadjarivanjem znaju da u nemadjarske narode treba slati isključivo takve činovnike, koji ne govore mjesnim, narodnosnim jezikom... To je retrogradno shvatanje nacionalizma. To je ujedno protiv-kulturno riješenje. Naročito je to nesavršeno danas kad Madjari opravdano očekuju da madjarski jezik isključivo zavlada na svima poljima. Mjesto takvog predloga mi bismo prije očekivali, da će vlada braniti državni jezik i u školama u Hrvatskoj»...

Malo je madjarima sve ono, što su dosad izveli na štetu narodnosti i Hrvatske, nego hoće da se madjarski jezik isključivo uči, a da se sve ostalo baci na stranu. Nije onda čudo, da ga uvodi i u okupiranoj Srbiji.

Разне вијести.

Бечки патриотизам. Како се могу извршавати и најгнуснија дјела у Аустрији, а да остану некажњена или сасвим благо кажњена, ако се заогрну «патриотском« кабаницом, било је већ много доказа. Слиједећи примјер показује, како се и код денунцијација и клевета узима обзир, ако је оптужени кадар, да темељито утврди своју лојалност:

Септембра 1914. тужила је у Бечу Катарина Параубек, жена трговачког агента, мајорову удовицу Хермину вон Гланингер, старицу од 68 година код среског суда у Леополдштадту због увриједе части. Мајорица је за ову жену говорила, да је српска шпијунка, да је у своје вријеме била домаћица код српског министра Пашића, и да је учествовала у догађајима у Србији. Суд је осудио стару мајорицу на мјесец дана затвора. На њезину жалбу обновљен је претрес. На новом претресу мајорица се брани овако: Ја сам из старе аустријске официрске породице, која има четири витеза реда Марије Терезије, и учинила сам ове изјаве више из патриотских побуда. — Осуђена је на недељу дана затвора. (N. Fr. Presse 16./VI)

Dobar je strah, kome ga je Bog dao. Iz Ungvara javlja dopisnik: «Az Est-a», da je govorio sa jednim ranjenim oficirom, koji mu je ovo rekao: «U prvim redovima našli smo se sa srpskim vojnicima, koji kao i Rusi vrlo varvarski postupaju i kolju naše zarobljene vojnike.»

Već je viteškim Madjarima ušao strah u kosti, kao kad su pred svojim vojnicima opravdavali, zašto nije Verden pao, kako se proricalo. Razlog da je taj, što su sve Srbe sa Krfa prevezli pod Verden, a od njih se ne može tako lako uzeti. Šta li će tek osjećati Pište i Janoši, kad se u istinu sastanu sa Srbima, ali ne samima, nego pojačanima sa Hrvatima i Slovencima, a kako je pošlo, mogli bi se i Česi gdjegod s njima sresti.

ОД УРЕДНИШТВА.

Упозоравамо ратне заробљенике, да се њима шаље лист потпунома бесплатно. Ону пак господу, која досада нијесу намирили претплату, а дужни су то учинити, молимо да то чим прије учине.

Ратним заробљеницима стојимо на располагање, давајући информације у сваком погледу. Молимо их уједно, да нам одмах јаве, ако их ко било спречава у организацијоном раду за наше идеале.

Ispravak.

U prošlom broju u članku «Trumbić» potkralo se par pogrešaka uslijed kojih se kvari smisao dotičnih rečenica. Na 1. strani lista zadnje kolone u 12. redu brojeći odozdo mora da bude mjesto «uočiti» «načiniti». Na drugoj strani u 26. retku odozgo neka se čita «ojačali», a ne «osjećali».

Издаватељ и одговорни уредник:
Милован К. Митричевић.

Дозвољено војном цензуром. Одеса, 15. јула 1916. г. Тип. Акціон. Южно-Русскаго О-ва Печ. Дѣла Одесса.